

FRIMERKEUTSTILLING

BYGG EN SAMLING – STILL DEN UT

Informasjon om utstilling finnes på Norsk Filatelistforbunds nettsider

www.filatelist.no – Logg inn (passord se leder i NFT nr 1-2014) – under fane Utstillingsvirksomhet

UTSTILLINGSTYPER:

**Lokale klubb- og
propagandautstillinger**

Regionale utstillinger

Nasjonale utstillinger

Nordiske utstillinger

Kontinentale utstillinger

Internasjonale utstillinger

KONKURRANSEKLASSER:

Tradisjonell filateli (frimerkene selv er hovedsaken)

- Helsaker (postsaker med ferdig påtrykt verditegn)
- Stempelmerker (merker for betaling av andre avgifter enn porto)
- Posthistorie (postruter, portosatser, stempler osv. - herunder hjemsteds- samlinger)
- Luftpost (luftpostfrimerker og sendinger som er sendt med luftfartøy)

- Astrofilateli*) (filateli knyttet til romferder)
- Motivfilateli (frimerker og postsaker med tilknytning til et bestemt motiv eller emne)
- Maksimafilateli*) (kort hvor kortets, frimerkets og stempelets motiv stemmer overens)
- "Moderne filateli"*)(forskjellige regler har vært brukt - begrensning til siste 10-15 år

- Åpen klasse (både filatelistiske og andre objekter kan tas med)
- Postkort
- En-rammes eksponat (kun 16 ark - egnet for "smale" områder og for rekruttering)

Tradisjonell filateli som konkurranseklasse ved utstillinger

I klassen for tradisjonell filateli legges hovedvekten på frimerkene selv og det man kan finne ut om produksjonen av dem. Det er altså viktig å få med det som finnes av taggingstyper, fargetoner, varianter, trykninger, papirtyper osv.

Som oftest bør man også ta med større enheter (par, striper, blokker). Større enheter er dekorativt, men kan også være nødvendig for å vise hvilke posisjoner i arket de forskjellige variantene har. I riktig avanserte samlinger tar man gjerne med utkast, prøvetrykk osv. hvis det finnes.

Det er også nødvendig å ta med eksempler på hvordan frimerkene ble brukt, dvs. brev og andre forsendelser. Det er da viktig med nøyaktige analyser av brevene - portotakster, ruter og påtegninger. Selv om dette grenser opp mot klassen for posthistorie, er det blitt mer og mer vanlig å ta med mange brev også i en "tradisjonell" utstillingssamling.

BEDØMMELSE I TRADISJONAL KLASSE:

Betydning og behandling - inntil 30 poeng.

Her legges det vekt på filatelistisk betydning av det valgte området, og hvor lett eller vanskelig det er. Som oftest vil et lands "klassiske" frimerkeutgaver tillegges størst betydning, mens enkelt-utgaver og mer moderne områder scorer lavere. Behandlingen av området vurderes etter om det har en logisk og klar oppbygging, og om alle aktuelle deler av området er tatt med på en balansert måte.

Kunnskaper og forskning - inntil 35 poeng.

Her legges det vekt på de filatelistiske kunnskaper som vises. Tekstingen og analysen av de utstilte objektene er svært viktig. For områder som er godt utforsket fra før, forlanges det ikke egen forskning.

Kvalitet og sjeldenhet - inntil 30 poeng.

Kvaliteten skal være best mulig, men vil også bli sett i sammenheng med sjeldenheten av objektene.

Presentasjon og montering - inntil 5 poeng.

Det legges vekt på pen og tiltalende, helst symmetrisk montering. Det må ikke være for mye eller for lite på hvert blad, og hverken for mye eller for lite tekst.

STEMPELMERKER

Det er også en egen konkurranseklasse for stempelmerker.

Stempelmerker er merker som ble brukt til innkreving av ulike typer av avgifter (unntatt porto for postsendinger, som jo er frimerkenes bruksområde).

Ofte har de en utforming som er ganske lik frimerker, men de er gjerne ganske varierte, særlig i størrelse. Siden de tradisjonelt ikke ble regnet som "ordentlige" samlereobjekter, finnes det forholdsvis få igjen av dem, og det er et begrenset antall av stempelmerkesamlere.

Men området er nå blitt mye mer anerkjent enn før, og antallet samlere øker.

Også for stempelmerker brukes stort sett de samme kriteriene som for tradisjonell filateli ved bedømmingen.

HELSEAKER

Helsaker" er en egen konkurranseklasse ved frimerkeutstillinger. Helsaker er kort, konvolutter eller andre postsaker med et påtrykt verditegn som har samme funksjon som et frimerke.

I en utstillingssamling systematiseres helsakene mye på samme måten som frimerkene i tradisjonell klasse. Varianter og trykningsforskjeller er viktig, og det er også nødvendig å vise eksempler på bruk av helsakene.

Ved bedømmingen brukes stort sett de samme kriteriene som for tradisjonell filateli.

Ulike typer av posthistoriske samlinger

Det kan lages posthistorisk samling på svært mange forskjellige måter. Noen eksempler er:

- Posttjenester før innføring av frimerker (pre-frim)
- Utviklingen av posttjenester lokalt, regionalt, nasjonalt eller internasjonalt
- Portosatser
- Postbefordringsruter
- Typer av poststempler
- Militærpost: Feltpost, beleiringspost, krigsfangepost, sivil og militær interneringspost
- Skipspost
- Jernbanepost
- Reisende postkontorer
- Katastrofefpost
- Desinfisert post
- Sensurpost
- Ubetalte og underfrankerte sendinger
- Postautomasjon
- Postagenter og speditører
- Tjenestepost, portofri post.

BEDØMMELSE AV POSTHISTORIE

Betydning og behandling - inntil 30 poeng.

Her legges det vekt på posthistorisk betydning av det valgte området. Et lite område - enten geografisk eller tidsmessig - regnes vanligvis som mindre betydningsfullt enn et større. Behandlingen av området vurderes etter om det har en logisk og klar oppbygging, og om alle aktuelle deler av området er tatt med på en balansert måte.

Kunnskaper og forskning - inntil 35 poeng.

Her legges det vekt på filatelistiske og posthistoriske kunnskaper som vises. Tekstingen og analysen av de utstilte objektene er svært viktig. Men kunnskaper kan også vises gjennom evnen til å velge ut relevant materiale. For områder som er godt utforsket fra før, forlanges det ikke egen forskning.

Kvalitet og sjeldenhet - inntil 30 poeng.

Kvaliteten skal være best mulig, men vil også bli sett i sammenheng med sjeldenheten av objektene. "Sjeldent" trenger slett ikke være det samme som "dyrt".

Presentasjon og montering - inntil 5 poeng.

Pen og balansert montering er viktig, med hverken for mye eller for lite tekst. I posthistorie kan det være en utfordring å gjøre presentasjonen interessant, når samlingen for det meste består av brev.

LUFTPOST

Luftpost er en egen konkurranseklasse.

En luftpostsamling skal inneholde sendinger som er sendt med luftfartøy. Men ubrukte luftpostfrimerker og annet materiale av betydning for luftpostens utvikling kan også være med. Luftpostsamlinger bedømmes stort sett etter de samme kriteriene som for posthistorie.

Hva er motivfilateli?

Omkring år 1900 begynte mange postverk å utgi frimerker som hadde andre bilder enn de tradisjonelle. Inntil da hadde jo frimerkemotivene vært dominert av portretter av statsoverhoder, statsvåpen, eller postale symboler - som posthorn eller brev. Etter hvert ble det vanlig å utgi nye frimerker ved spesielle anledninger som jubileer og lignende.

Dermed var grunnlaget lagt for motivsamling - samling av frimerker som illustrerer et bestemt motiv eller tema. Fra slutten av 1930-tallet ble motivsamling en populær samlingsform - parallelt med at utgivelsen av frimerker med spesielle motiver økte kraftig i hele verden. I 1959 var motivsamling blitt så populært at det ble innført en egen klasse for motivfilateli ved frimerkeutstillingene.

Temaet for en motivsamling kan være nesten hva som helst. Populære temaer er planter, dyr, fugler, sport, transportmidler som skip, tog, biler eller sykler, ulike typer vitenskap, byggverk, kunst, musikk, historie, religion, oppdagelsesreiser, berømte personer, internasjonale organisasjoner, speidere osv.

Oppbygging av en motivsamling

Når man starter med motivsamling, ser man fort at enkelte temaer, f.eks. blomster, blir altfor stort for en samling, og at man må begrense området på en eller annen måte. Selvsagt finnes det også områder som blir for små - rett og slett fordi det ikke finnes nok frimerker og annet materiale som illustrerer det.

Det er naturlig at en motivsamler velger et emne som han/ hun har tilknytning til fra før og kjenner godt - gjerne gjennom yrke eller fritidsinteresse. Da er det også lettere å finne ut hvilket materiale som kan passe i samlingen, lage en god systematikk, og finne forskjellige innfallsvinkler til temaet slik at materialet kan bli mest mulig variert.

Variasjon er et viktig stikkord i motivfilateli. En motivsamling for utstilling skal ikke bare inneholde frimerker, men flest mulig typer av filatelistisk materiale, som poststempler, helsaker, frimerkehefter osv. Det er et krav at de utstilte objektene skal være postale, dvs. gitt ut av et postverk, og/eller transportert med posten. Både brukte og ubrukte frimerker kan brukes.

I en motivsamling er det viktig å ha en god systematikk som er lett å følge, og som omfatter flest mulig sider av temaet. Systematikken - som gjerne kalles en *plan* - skal være gjengitt på første ark i samlingen. Erfarne motivsamlere legger mye arbeid i planen. Den skal være oversiktlig, logisk og balansert. Et nummersystem for kapitler og underkapitler er gjerne nødvendig, og nummersystemet skal brukes på hvert enkelt blad.

I arbeidet med planen bør man prøve å finne nye innfallsvinkler. Da kan man få med typer av materiale som man kanskje ikke ville tenkt på i første omgang. Ikke minst krever det ofte en del fantasi for å få med gammelt materiale (fra før motiv-frimerkenes tid). Gammelt materiale kan være knyttet til temaet gjennom navn på poststeder, symboler/ figurer og annet.

Eksempler på materiale som hører hjemme i en motivsamling:

- **Frimerker og blokker** er en selvfølge. Men det gjelder å finne mer enn de "opplagte"
- **Håndstempler:** Kan ofte ha interesse på grunn av poststedets navn, eller et symbol
- **Maskinstempler:** Inneholder ofte tekst og/ eller bilder av interesse
- **Særstempler** for spesielle arrangementer, jubileer m.m.: Har som oftest et bilde eller figur.
- **Frankeringsavtrykk** fra frankeringsmaskiner: Viser ofte firmalogo, bilder og/eller slagord.
- **Frimerkehefter:** Har ofte illustrasjoner på omslaget eller på skilleark.
- **Helsaker**, dvs. offisielt utgitte postsaker med forhåndstrykt frimerke. Helsakpostkort, aerogrammer m.m. har ofte interessante illustrasjoner.
- **Utkast og prøvetrykk:** Er ettertraktet, men som oftest sjeldne og vanskelig å få tak i.

BEDØMMELSE AV MOTIVSAMLINGER

Bearbeidelse - inntil 35 poeng.

Her legges det vekt på en god tittel og en klar, logisk og fullstendig plan. Dessuten vurderes utviklingen av temaet gjennom utvelgelse av objekter som illustrerer temaet på en god måte og gjør historien interessant. Nyskaping og nye tilnæringsmåter blir også belønnet.

Kunnskaper, personlige studier og forskning - inntil 30 poeng

Tematiske kunnskaper vurderes ved bl.a. relevant og riktig tekst og korrekt bruk av materialet. *Filateliske* kunnskaper vurderes gjennom variasjonen av det utvalgte materialet, at det er riktig brukt og korrekt beskrevet.

Kvalitet og sjeldenhet - inntil 30 poeng.

Kvaliteten skal være best mulig, men vil også bli sett i sammenheng med sjeldenheten av objektene. Det gis ikke poeng for sjeldne objekter hvis de ikke har god nok tilknytning til temaet.

Presentasjon - inntil 5 poeng.

Monteringen skal være pen og balansert. En strengt symmetrisk montering er sjelden det beste for en motivsamling. Plassen skal være utnyttet godt, og det skal være hverken for mye eller for lite tekst. Utformingen bør være tiltalende og vekke tilskuerens interesse.

ÅPEN KLASSE

"Åpen klasse" ble introdusert ved frimerkeutstillinger i løpet av 1990-årene. Opprinnelig var det en klasse for samlinger som falt utenfor de vanlige konkurranseklassene, og som derfor ikke ble bedømt. I noen tilfeller ble det forsøkt en bedømmelse ved avstemning blant publikum ved utstillingen.

Ikke uventet satte publikum pris på helt andre samlinger enn slike som gjør det bra ved vanlig bedømmelse av en jury! Dette var et tegn på at man burde ha en klasse hvor det var plass for fantasi, nye vinklinger og utradisjonelt materiale, og hvor publikumsappell var viktig.

Etter hvert ble "Åpen klasse" en konkurranseklasse på linje med de andre, og da ble det også nødvendig med et regelverk. Men reglene er enklere enn for de øvrige klassene, og gir stort spillerom for variasjoner. Regelverket er også utformet slik at det legges ekstra vekt på oppfinnsomhet, fantasi, og evne til å formidle. Regelverket er fortsatt "under utvikling".

Det viktigste skillet mellom Åpen klasse og de øvrige klassene er at "ikke-filatelisk" materiale skal være med i samlingen. Det er viktig å sørge for en best mulig variasjon i det materialet som tas med for å illustrere samlingens tema. Alt kan brukes, så lenge det kan monteres på album-ark, og ikke er tykkere enn 5 mm slik at det kan monteres i vanlige utstillingsrammer.

Det filatelistiske materialet kan være alle slags:

- Frimerker, brukte eller ubrukte
- Helsaker
- Postgatte brev og andre sendinger
- Postale merkelapper, blanketter og andre postale dokumenter

For det ikke-filatelistiske materialet er det nesten bare fantasien som setter grenser - og fantasi er jo sentralt i denne klassen. Noen eksempler er:

- Brev (konvolutter, innhold)
- Billedpostkort
- Telekort
- Kart og fotografier
- Grafiske trykk
- Trykte dokumenter og brosjyrer
- Servietter, papirposer

- Plakater
- Fakturaer, regninger, kvitteringer
- Billetter, adgangstegn, ID-kort
- Pengesedler
- Mynter og medaljer
- Skilt
- Tekstiler (vevd, brodert etc), garn, snorer
- Smykker, vifter, kniplinger
- Penner, pennesplitter, blyanter, segl
- Pressede/tørkede planter, barnåler osv.
- Skinn, fjær
- Tynt treverk

Det ikke-filatelistiske materialet skal utgjøre omtrent 50% av samlingen.

Monteringen er svært viktig i Åpen klasse. Mange utradisjonelle former for montering har vært prøvd, og man får ofte gode resultater ved bruk av større ark enn A4-format.

Tittel, idé og nyskaping (20 poeng)

Et originalt valg av emne og tittel, og/eller en nyskapende måte å fremstille emnet på, vil bli belønnet. I Åpen klasse premieres kreativitet og fantasi, både når det gjelder utvalg av filatelistisk og ikke-filatelistisk materiale, og ikke minst i måten det kombineres på.

Behandling (40 poeng)

Plan og utvikling (20 poeng)

Det er viktig å ha en klar, grei og logisk systematikk, og fortelle en historie som er lett å følge.

Forskning og kunnskap om emnet (20 poeng):

Utstilleren må vise at han kjenner emnet godt, og evner å formidle kunnskapene på en oversiktlig måte. Gode kunnskaper vil føre til et mer variert utvalg av materiale.

Materiale (25 poeng)

Kvalitet og sjeldenhet (15 poeng):

Det stilles de samme kravene til kvalitet og sjeldenhet av det filatelistiske materialet som i de øvrige klassene, men vekten på kvalitet og sjeldenhet er altså mindre.

Intelligent bruk og variasjon i ikke-filatelistisk materiale (10 poeng):

Også her er kreativitet viktig; utstilleren bør finne et mest mulig variert og originalt materiale som illustrerer temaet.

Presentasjon (15 poeng):

Her er kravene de samme som i de øvrige klassene, men vekten på presentasjon er altså større enn for de øvrige klassene. Helhetsinntrykket er spesielt viktig - de utstilte bladene må inngå i en naturlig enhet. Det legges vekt på evnen til å fange publikums interesse.

2. Definisjon av et postkorteksponat

2.1 Eksponatet

Postkorteksponatet kan være geografisk (topografisk) oppsatt, eksempelvis bilder fra et sted eller et område. Det kan også gis et tematisk innhold, der kortene illustrerer en spesifikk hendelse (for eksempel jule- og nyttårs-kort), miljø (handel, kommunikasjon), en hendelse (reportasjekort) og liknende, eller kortene kan ha som tema en fotograf, en kunstner eller et forlag. Nytenkning og kreativitet kan føre til andre muligheter for eksponatet.

2.2 Postkortet

Illustrasjonen kan være fotografisk, tegnet (evnt. original), eller bestå av en applikasjon.

Adresselinjer er ikke vilkår for postgatte eller postbehandlede kort. Ubrukte kort uten adresselinjer på den ene siden klassifiseres ikke som postkort ("pålimt" adressefelt godtas ikke).

Forekomst av frimerker eller valørstempel er ikke vilkår for at postkortet anses som postalt behandlet. Andre kjennetegn (som postale påtegninger) kan også vise at kortet er behandlet av posten. En illustrert postal helsak kan klassifiseres som postkort.

Ordrestemplet kort fra posten regnes som postbehandlet, men hvis adresse mangler, ikke som postgatte.

Frankeringen behøver ikke være i overensstemmelse med den porto som ved postbehandlingen var gjeldende for postkort.

Kriterier for bedømmelse:

Idé, plan og bearbeiding

Kunnskaper og forskning

Kvalitet og sjeldenhet

Presentasjon